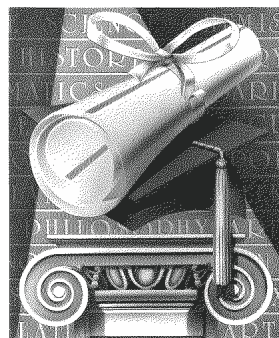

ЯЗЫКИ И МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ

В. Г. НАТАЛЕВИЧ

МАДЭЛЯВАННЕ ВУЧЭБНАГА ПЕРАКЛАДНОГА СЛОЎНІКА ПА ЭКАНОМІЦЫ

Аўтар распрацоўвае і апісвае параметрычную мадэль руска-беларускага слоўніка эканамічных тэрмінаў. Належная ўвага пры стварэнні мадэлі слоўніка надаецца выпрацоўцы навукова абгрунтаваных прынцыпаў адбору спецыяльнай лексікі. Вылучаюцца тэматычны прынцып, прынцып нарматыўнасці і прынцып вучэбна-метадычнай мэтазгоднасці. Аўтарам вызначаецца пабудова макра- і мікраструктуры перакладнога двухмоўнага тэрміналагічнага слоўніка.

Ключавыя словы: тэрмінаграфія; функцыя слоўніка; прынцыпы адбору тэрмінаў; мадэль слоўніка.

УДК 81'374

Слоўнікі адыгрываюць значную ролю ў жыцці грамадства: яны дазваляюць уступаць у зносіны тым людзям, якія гавораць на розных мовах, дапамагаюць пашыраць веды ў розных галінах навук, служаць сродкам вывучэння роднай і замежнай моў, замацавання існуючага ўзроўню ведаў.

У артыкуле прапануецца абгрунтаванне мадэлі перакладнога руска-беларускага вучэбнага слоўніка эканамічнай тэрміналогіі, у тым ліку разглядаюцца наступныя палажэнні:

- мадэляванне перакладнога вучэбнага слоўніка эканамічнай тэрміналогіі садзейнічае ўпарадкаванню і сістэматызацыі тэрміналагічнага апарата дадзенай прадметнай галіны;
- параметрычная мадэль слоўніка на ўзроўнях макра- і мікраструктуры распрацоўваецца зыходзячы з яго мэтавага прызначэння і спектра функцый, якія ён павінен выконваць.

Мадэляванне перакладнога руска-беларускага вучэбнага слоўніка эканамічнай тэрміналогіі ўключае некалькі этапаў:

- вызначэнне актуальнасці слоўніка, яго мэтавага прызначэння і патэнцыйнага адрасата;
- удакладненне спектра функцый, якія павінен выконваць слоўнік;
- пабудова макра- і мікраструктуры слоўніка.

*Вольга Генадзьеўна НАТАЛЕВИЧ (natalевич_olga@mail.ru), кандыдат філа-
лагічных навук, дацэнт кафедры беларускай і рускай моў Беларускага дзяржаўнага
эканамічнага ўніверсітэта (г. Мінск, Беларусь).*

Узрастанне ролі тэрміналагічных слоўнікаў вызначаецца тым месцам, якое займае тэрміналагічная лексіка ў сістэме сучасных ведаў. Значэнне тэрміналогіі настолькі істотна, што практычна няма ніводнай галіны ведаў, якую можна было б вывучаць, асвойваць і развіваць далей, не валодаючы спецыяльнай лексікай. Колькасныя і якасныя змены ў тэрмінасістэмах, імклівае стварэнне новых падмоў навукі і тэхнікі спараджае шэраг праблем, рашэнне якіх мае велізарнае практычнае значэнне. Гэта ўпарадкаванне, сістэматызацыя і стандартызацыя тэрміналогіі, аптымізацыя працэсу навучання перакладу навукова-тэхнічнай літаратуры і дакументацыі, стварэнне тэрміналагічных банкаў ведаў і г. д.

Сёння асаблівую значнасць у паўсядзённым жыцці набывае эканоміка, якая ўсведамляецца не столькі як спосаб гаспадарання, колькі як дамінуючая сістэма кіравання грамадствам. Эканамічная тэрміналогія не толькі забяспечвае прафесійную камунікацыю, але і шырока выкарыстоўваецца ва ўсіх сферах сучаснага жыцця. Цікава, да эканамічнай тэматыкі стала адной з прыкмет сучаснай рэчаіснасці.

Неабходнасць вывучэння новай эканамічнай тэрміналогіі выклікана не толькі патрабаваннем развіцця і функцыянавання дадзенай галіны ведаў, але і практыкай выкладання. Тэрміны служаць інструментам пазнання, уяўляюць сабой інфарматыўна значную частку лінгвістычнага забеспячэння камунікатыўных патрэб навучэнцаў. «У якасці аднаго з патрабаванняў да спецыяльных слоўнікаў вылучаецца адпаведнасць сучаснаму ўзроўню развіцця галіны ведаў» [1, 97]. На гэтым фоне вывучэнне эканамічнай тэрміналогіі і адпаведнае адлюстраванне ў лексікаграфічнай вучэбнай літаратуры набывае асаблівую актуальнасць.

Рэалізацыя Закона аб мовах у Рэспубліцы Беларусь, а таксама ўвядзенне ў праграму ВНУ абавязковага курса «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» паспрыялі масаваму выпуску на беларускай мове даведнікаў, метадычных дапаможнікаў і слоўнікаў-дадаткаў да іх у сферы навуковай і навукова-тэхнічнай лексікі, у тым ліку эканамічнай. За перыяд XX—XXI стст. створана 50 беларускіх слоўнікаў па эканоміцы. Пры гэтым у пачатку XXI ст. складзена 16 беларускіх эканамічных даведнікаў [2, 44]. Даведнікі і слоўнікі па курсе прафесійнай лексікі выдаюцца з мэтай фарміравання і развіцця пры дапамозе беларускай мовы кампетэнтнасці будучага спецыяліста ў прафесійнай сферы, авалодвання ім мовай як сродкам зносін, удасканалення яго маўленчай дзейнасці, выпрацоўкі ўмення свядома выбіраць моўныя сродкі ў адпаведнасці з сітуацыяй.

Адным з тыпалагічных параметраў кожнага слоўніка з'яўляецца яго *функцыянальная накіраванасць*. Існуе некалькі ўніверсальных функцый слоўніка: даведачная, вучэбная, нарматыўная і функцыя сістэматызацыі. Яны звычайна адлюстроўваюць той параметр слоўніка, які з'яўляецца дамінантным і таму вызначае яго тып.

Пры разглядзе *даведачнай функцыі* варта адзначыць, што перакладны слоўнік змяшчае кароткія звесткі, якія сумуюць веды, назапашаныя навукай і практыкай. Для руска-беларускага вучэбнага слоўніка эканамічнай тэрміналогіі характэрны асаблівая мова і стыль, лаканізм выкладу, максімальная адкрытасць для пошуку патрэбных звестак. Матэрыял адбіраецца, апрацоўваецца і сістэматызуецца ў адпаведнасці з мэтавым прызначэннем, якое перш за ўсё звязана з задачай даць адказы на пытанні патэнцыйнага чытача. Чытач наводзіць даведку, звяртаючыся да пэўнага ўчастка выдання. Адказы характарызуюцца якасцямі неабходнасці, паўнаты, карыснасці, навізны змешчанай у іх інфармацыі. Вучэбны перакладны слоўнік мае на мэце навучанне мове. Ён выступае ў якасці сродку развіцця лексічных ведаў чытача ў прамым на-

вучальным працэсе і пры самастойным вывучэнні арыгінальных або вучэбных тэкстаў, у іх фіксуюцца прыёмы і сродкі ўзбагачэння моўнага вопыту навучэнцаў.

Вучэбная функцыя выражаецца ў перакладным руска-беларускім вучэбным слоўніку эканамічнай тэрміналогіі наступным чынам:

- адрасная арыентацыя: вучэбны слоўнік разлічаны на пэўныя групы навучэнцаў (будучых эканамістаў), на шырокае кола спецыялістаў і людзей, якія сутыкаюцца ў працы з канкрэтнай тэрміналогіяй;
- спрашчэнне навігацыі і пошуку інфармацыі за кошт выкарыстання алфавітнага спосабу арганізацыі слоўніка;
- экспліцытнае прадстаўленне тэрмінасістэмы праз увядзенне граматычных памет.

Прыклады граматычных памет з руска-беларускага слоўніка эканамічнай тэрміналогіі:

– пасля беларускіх перакладаў назоўнікаў мужчынскага роду паказваюцца формы роднага і меснага склонаў:

акцыз

акцыз, -зу, *М* -зе, *м.*;

– пасля беларускіх перакладаў назоўнікаў жаночага роду, для якіх характэрна чаргаванне зычных асновы, паказваюцца формы давальнага і меснага склонаў:

льгота

ільгота, *ДМ* -це, *ж.*

Інвентарызацыя і сістэматызацыя з'яўляюцца важнымі этапамі упарадкавання і ўнармавання тэрміналогіі, без гэтага наогул немагчыма нармалізацыя тэрмінаў. *Функцыя сістэматызацыі* праяўляецца ў сістэмным апісанні лексікі, што дазваляе фіксаваць усе тэрміны пэўнай галіны ведаў, у тым ліку мнагазначныя тэрміны, тэрміны-сінонімы, тэрміны-амонімы. У той жа час вызначаецца месца кожнага тэрміна ў сістэме. Напрыклад, у руска-беларускім вучэбным слоўніку эканамічнай тэрміналогіі

– амонімы адзначаюцца рымскімі лічбамі:

образование I ср.

1) утварэнне (*стварэнне*), *н.*,

2) фарміраванне, *н.*;

образование II ср.

адукацыя (*асвета*), *ж.*;

– сінонімы падаюцца праз коску:

доход

даход, -ду, *М* -дзе, *м.*,

прыбытак, *РМ* -ку, *м.*

Нарматыўная функцыя слоўніка — фіксацыя значэнняў слоў, словаўжывання, уніфікацыя мовы як сродку інфармацыі і камунікацыі. Нарматыўная функцыя перакладнога слоўніка рэалізуецца ў тым, што слоўнік дае норму перакладу слова, фіксуе нарматыўнае напісанне, пры гэтым выключае няправільныя ўжыванні слоў. Інакш кажучы, нарматыўная функцыя ў слоўніку задае стандарт ужывання слова, літаратурную норму. У гэтым сэнсе перакладны слоўнік з'яўляецца дзейным інструментам моўнай палітыкі.

Нарматыўная функцыя ў руска-беларускім вучэбным слоўніку эканамічнай тэрміналогіі рэалізуецца праз такія сродкі, як тэрміналагічная полісемія, уключэнне звестак тэрміналагічнай спалучальнасці пры дапамозе тлумачэння значэння слова. Напрыклад,

область

1) вобласць (*адміністрацыйна-тэрытарыяльная адзінка*);

2) галіна (*сфера*)

Натуральна, што названыя ўніверсальныя функцыі слоўніка могуць перакрываюцца і сумяшчацца, г. зн. рэалізавацца ў розных прапорцыях у межах аднаго слоўніка. Асаблівасцю сучасных слоўнікаў якраз і з'яўляецца іх

многафункцыянальнасць. «Функцыянальная мадэль перакладнага слоўніка грунтуецца на функцыянальнай варыятыўнасці слоўніка, што дазваляе, з аднаго боку, імкнуцца да многафункцыянальнасці, з другога — да выбару і сумяшчэння розных функцый з наступнай распрацоўкай метамовай слоўніка для забеспячэння рэалізацыі гэтых функцый» [3, 159].

Наступная задача, якая стаіць перад распрацоўшчыкам, — гэта вызначэнне параметраў макра- і мікракампазіцыі слоўніка. *Параметры макракампазіцыі* ўключаюць выпрацоўку навукова абгрунтаваных *прынцыпаў адбору* спецыяльнай лексікі для перакладнага двухмоўнага тэрміналагічнага слоўніка.

Агульнавядомы тэрміназнаўца С. В. Грынёў-Грыневіч у сваіх працах неаднаразова ўзнімаў праблему адбору тэрмінаў для слоўнікаў [1; 4]. Гаворачы пра залежнасць крытэрыяў адбору тэрмінаў ад агульнай метадычнай устаноўкі слоўніка, С. В. Грынёў-Грыневіч вылучае наступныя прыкметы адбору тэрміналексікі: тэматычная прыналежнасць (выключэнне тэрмінаў сумежных галін); арыентацыя на слоўнікавы запас навучэнцаў (маецца на ўвазе, што ў студэнтаў і спецыялістаў ужо ёсць запас агульналітаратурных і агульнанавуковых слоў); сістэмнасць (для выключэння пропуску важных паняццяў); паўната ахопу тэрміналексікі, сінхроннасць (часавы фактар); ужывальнасць (частотнасць); семантычная каштоўнасць тэрміна; тэрмінаўтваральная здольнасць; нарматыўнасць і спалучальнасць.

Для вучэбнага слоўніка адбор моўных адзінак характарызуецца некаторымі спецыфічнымі прыкметамі: «Гэта — нарматыўнасць, строгае сінхроннасць, арыентацыя на індывідуальны (слоўнікавы) запас, на пэўнае кола тэм, мэтанакіраванасць навучання» [5, 343]. Для перакладных галіновых слоўнікаў асноўным становіцца *тэматычныя прынцып і паўната ахопу тэрміналогіі* пэўнай галіны ведаў.

Словаспіс слоўніка павінен мець мінімальна дастатковы характар, што можа быць дасягнута шляхам строгага ўліку квантытатыўных параметраў слоў у іх асноўных значэннях, граматычных формаў і сінтаксічных канструкцый, шляхам адбору тэматычна найбольш істотных слоў і словазлучэнняў.

Пры адбору тэрмінаў у аснову даследавання варта пакласці тры тыпы крыніц: па-першае, спецыяльныя (тэрміналагічныя) слоўнікі, выдазеныя за апошняе дзесяцігоддзе, па-другое, падручнікі для ВНУ па эканамічных спецыяльнасцях, па-трэцяе, перыядычныя выданні [6, 204]. Якога-небудзь аднаго з пералічаных тыпаў крыніц было б недастаткова. Слоўнікі — найбольш поўныя даведнікі лексікі, не заўсёды размяжоўваюць актыўную і пасіўную лексіку і змяшчаюць мала прыкладаў ужывання моўнай адзінкі ў канкрэтным тэксце. Падручнікі, што ўтрымліваюць гэты кантэкст, змяшчаюць надта кароткія гласарыі і ўключаюць, як правіла, толькі намінатыўныя тэрміны (назоўнікі). Перыядычныя выданні не гарантуюць паўнаты ахопу матэрыялу.

Адбіраючы моўныя адзінкі для слоўніка, трэба ўлічваць, што пры напісанні нават невялікага фрагмента навуковага тэксту немагчыма абысціся толькі ўласна эканамічнай лексікай, таму лічым мэтазгодна ўключэнне ў слоўнік таксама агульнанавуковай лексікі. Як вядома, да агульнанавуковай лексікі адносяцца словы, якія ў адным і тым жа значэнні ўжываюцца ў мове розных навук і галін ведаў у якасці базавых тэрмінаў. Гэта такія словы, як *аналіз, крытэрыі, метады, працэс, сінтэз, тэорыя, тэрмін, функцыя* і інш.

Важнае значэнне для вучэбнага слоўніка набывае адлюстраванне сінтагматычных і парадыгматычных сувязяў слоў. Агульнавядома, што нават веданне лексікі той мовы, якая вывучаецца, не гарантуе правільнага ўжывання слоў у маўленні. *Прынцып нарматыўнасці* тэрміналагічнага слоўніка абмяжоўвае аб'ём выбаркі, не дапускае ўключэння прафесіяналізмаў, стылістычна маркіраваных сродкаў маўлення спецыялістаў у словаспіс

слоўніка, а таксама ненарматыўных спалучэнняў, утвораных пад уплывам інтэрферэнцыі. Таму патрабуюцца слоўнікі, у якіх прадстаўлены найбольш устойлівыя нарматыўныя сувязі слоў.

Вучэбны двухмоўны тэрміналагічны слоўнік дазваляе ў значнай ступені актывізаваць рэцэптыўнае і рэпрадуктыўнае валоданне моўнымі адзінкамі. Ён паказвае разыходжанні паміж спецыяльнай лексікай моў і тым самым дапамагае ўсвядоміць адрозненне, якое без такога ўсведамлення служыць пастаянным генератарам памылак. Таму складанню вучэбнага двухмоўнага тэрміналагічнага слоўніка павінен папярэднічаць аналіз парушэнняў нормаў у маўленні студэнтаў.

Суіснаванне блізкароднасных беларускай і рускай моў прыводзіць да ўзаемапранікнення моўных элементаў, што значна зніжае культуру маўлення асобы. Нягледзячы на наяўнасць падабенства паміж беларускай і рускай мовамі, кожная з іх мае свае спецыфічныя рысы. Нярэдка гэтыя рысы ігнаруюцца. Пры маўленні на адной мове неапраўдана ўжываюцца элементы другой мовы. Такую з'яву называюць моўнай інтэрферэнцыяй. Інтэрферэнцыя прыводзіць да парушэння нормаў беларускай і рускай моў. Яна не ўплывае на працэс разумення выказвання, аднак сведчыць пра невысокую культуру маўлення асобы. Узровень інтэрферэнцыі, як вядома, залежыць ад умення свядома адрозніваць факты розных моў [7, 100].

Праблема руска-беларускай інтэрферэнцыі ў маўленні студэнтаў актуальная і злабаздэнная. Для яе вырашэння неабходна надаваць значную ўвагу размежаванню асаблівасцей дзвюх моў. «Падаўленне» моўнай інтэрферэнцыі — адна з найбольш важных камунікатыўных мэт навучання беларускай мове. Дзейным інструментам у гэтым працэсе з'яўляецца перакладны двухмоўны слоўнік, які дазваляе акцэнтаваць увагу на спецыфіцы беларускай мовы ў параўнанні з рускай.

Пытанне *аб уключэнні ў слоўнік розных часцін мовы* сёння не да канца вырашана. У тэрміназнаўстве няма яшчэ адзінага меркавання аб тым, якой часцінай мовы можа быць выражаны тэрмін. Большасць тэрміназнаўцаў лічыць, што тэрмін можа быць выражаны толькі назоўнікам ці словазлучэннем, у якім апорнае слова з'яўляецца назоўнікам [4, 32]. Але беларускія мовазнаўцы адзначаюць, што «ў сучасным мовазнаўстве выразна акрэслілася тэндэнцыя ўключэння ў склад тэрміналогіі розных часцін мовы... мы вылучаем у сферы функцыянавання беларускай навуковай тэрміналогіі не толькі тэрміны-назоўнікі, якія складаюць, безумоўна, пераважную большасць беларускіх тэрмінаў, але і тэрміны-прыметнікі, тэрміны-дзеясловы і тэрміны-прыслоўі» [8, 137].

Варта адзначыць, што назоўнік з яго шырокімі семантычнымі і словаўтваральнымі магчымасцямі ўсё-такі нельга прызнаць вычарпальным сродкам перадачы ўсіх прымет якасці, дзеяння, акалічнасці, якія змешчаны ў некаторых навуковых паняццях. Таму пры складанні слоўніка ўключэнне ў яго словасціс розных часцін мовы адкрывае новыя перспектывы бакі пры вывучэнні эканамічнай тэрміналогіі.

У перакладным слоўніку, акрамя назоўнікаў, якія складаюць пераважную колькасць эканамічных тэрмінаў, сустракаюцца тэрміны, выражаныя іншымі часцінамі мовы:

– прыметнікі падаюцца ў назоўным склоне мужчынскага роду ў поўнай форме:

имущественный

маёмасны,

коммунальный

камунальны;

– дзеясловы прыводзяцца ў незначальнай форме:

отрабатывать	адрабляць, адпрацоўваць,
оценивать	ацэньваць;
– прыслоўе:	
заблагорезменно	загадзя.

Для перакладных галіновых слоўнікаў агульным прынцыпам адбору і ацэнкі тэрмінаў служыць *прынцып вучэбна-метадычнай мэтазгоднасці*. Неабходнасць вывучэння новай эканамічнай тэрміналогіі выклікана не толькі патрабаваннем развіцця і функцыянавання дадзенай галіны ведаў, але і практыкай выкладання. Тэрміны служаць інструментам пазнання, уяўляюць сабой інфарматыўна значную частку лінгвістычнага забеспячэння камунікатыўных патрэб навучэнцаў. На гэтым фоне вывучэнне эканамічнай тэрміналогіі і адпаведнае адлюстраванне ў лексікаграфічнай вучэбнай літаратуры набывае асаблівую актуальнасць.

Параметры макракампазіцыі ўключаюць таксама выпрацоўку прынцыпаў прэзентацыі лексікі ў слоўніку. Структура вучэбных слоўнікаў характарызуецца дзвюма асноўнымі асаблівасцямі: спосабамі семантызацыі лексічных адзінак, а таксама спосабамі і прыёмам і раскрыцця парадыгматычных і сінтагматычных уласцівасцей і адносін гэтых адзінак.

Семантызацыя лексічных адзінак з’яўляецца найважнейшым структурным кампанентам тлумачальнага вучэбнага слоўніка, а ў пэўнай ступені яна прысутнічае і ў слоўніках іншых тыпаў. У тлумачальных слоўніках семантызацыя, як правіла, ажыццяўляецца праз азначэнні, а ў перакладных вучэбных слоўніках — з дапамогай перакладных эквівалентаў.

Да *параметраў мікракампазіцыі* адносяцца паказчыкі выбару, размяшчэння і афармлення элементаў лексікаграфічнай інфармацыі, фармальныя сродкі выдзялення асобных структурных элементаў артыкула, у тым ліку набор шрыфтоў, які выкарыстоўваецца для гэтага.

Аўтарская ўстаноўка заўсёды ў той ці іншай форме адлюстроўваецца ў пабудове мікракампазіцыі слоўніка, дэтэрмінуе яго архітэктоніку. Пры гэтым магчымасці аўтара слоўніка выкладзі і абгрунтаваць сваю метадычную ўстаноўку фармальна абмяжоўваюцца рамкамі прадымовы.

Такім чынам, мэтай гэтага даследавання была распрацоўка мадэлі двухмоўнага руска-беларускага тэрміналагічнага слоўніка па эканоміцы. Дадзеная мэта была дасягнута шляхам вырашэння шэрагу задач:

- вызначана актуальнасць слоўніка, яго мэтавае прызначэнне і патэнцыйны адрасат;
- удакладнены спектр функцый, якія павінен выконваць перакладны двухмоўны тэрміналагічны слоўнік: даведачная, вучэбная, нарматыўная і функцыя сістэматызацыі;
- вызначана пабудова макра- і мікраструктуры перакладнага двухмоўнага тэрміналагічнага слоўніка.

Падрыхтоўка розных слоўнікаў для вучэбных мэт — адна з надзённых задач беларускай лексікаграфіі. Асабліва гэта патрэбна пры выкладанні курса «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» для студэнтаў нефілалагічных спецыяльнасцей ВНУ, паколькі ў нашай краіне з дзяржаўным двухмоўем веданне беларускай і рускай моў з’яўляецца абавязковым для ўсіх грамадзян і ў першую чаргу для спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй.

Літаратура

1. *Гривев, С. В.* Основы лексикографического описания терминосистем : дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.04 / С. В. Гривев. — М., 1990. — 318 л.

Grinev, S. V. Osnovy leksikograficheskogo opisaniya terminosistem [The basis of the lexicographic description of terminological systems] : dis. ... d-ra filol. nauk : 10.02.04 / S. V. Grinev. — M., 1990. — 318 l.

2. *Праконіна, В. У.* Беларускія слоўнікі эканамічнай тэрміналогіі: гісторыя і класіфікацыя / В. У. Праконіна // Роднае слова. — 2013. — № 11. — С. 43–45.

Prakonina, V. U. Belaruskiya slouniki ekanamichnay terminalogii: gistoryiya i klasifikatsyiya [Belarusian dictionaries of economic terminology: history and classification] / V. U. Prakonina // Rodnae slova. — 2013. — N 11. — P. 43–45.

3. *Табанкова, В. Д.* Функциональная модель переводного специального словаря / В. Д. Табанкова, М. А. Ковязина // Вестн. Тюмен. гос. ун-та. — 2006. — № 4. — С. 158–165.

Tabankova, V. D. Funktsionalnaya model perevodnogo spetsialnogo slovarya [The functional model of transferable special dictionary] / V. D. Tabankova, M. A. Koviazina // Vestn. Tyumen. gos. un-ta. — 2006. — N 4. — P. 158–165.

4. *Гринёв-Гриневиц, С. В.* Введение в терминографию: Как просто и легко составить словарь : учеб. пособие / С. В. Гринёв-Гриневиц. — 3-е изд., испр. и доп. — М., ЛИБРОКОМ, 2009. — 224 с.

Grinyov-Grinevich, S. V. Vvedenie v terminografiyu: Kak prosto i legko sostavit slovar [Introduction to terminography: How easy it is to complete a dictionary] : ucheb. posobie / S. V. Grinyov-Grinevich. — 3-e izd., ispr. i dop. — M., LIBROKOM, 2009. — 224 p.

5. *Дубчинский, В. В.* Лексикография русского языка : учеб. пособие / В. В. Дубчинский. — М. : Наука : Флинта, 2008. — 432 с.

Dubchinskiy, V. V. Leksikografiya russkogo yazyika [The lexicography of the Russian language] : ucheb. posobie / V. V. Dubchinskiy. — M. : Nauka : Flinta, 2008. — 432 p.

6. *Наталевіч, В. Г.* Вучэбны руска-беларускі слоўнік эканамічнай тэрміналогіі (падставы стварэння і роля ў працэсе навучання) / В. Г. Наталевіч // Межкультурная камунікацыя і прафесійна-арыентаванае навучанне інастранным мовам: матэрыялы II Міждунар. навуц. конф., посвящ. 87-летію адукацыі Беларус. гос. ун-та, Мінск, 30 окт. 2008 г. / Беларус. гос. ун-т ; редкол. В. Г. Шадурыскі [і др.]. — Мінск : Тэсей, 2008. — С. 203–205.

Natalevich, V. G. Vuchebnyi ruska-belaruski slounik ekanamichnay terminalogii (padstavyy stvarennyya i rolya u pratsese navuchannyya) [The teaching Russian-Belarusian dictionary of economic terminology (the basics of creating and the role in the teaching process)] / V. G. Natalevich // Mezhekulturnaya kommunikatsiya i professionalno-orientirovannoe obuchenie inostrannym yazyikam: materialy II Mezhdunar. nauch. konf., posvyasch. 87-letiyu obrazovaniya Belorus. gos. un-ta, Minsk, 30 okt. 2008 g. / Belorus. gos. un-t ; redkol. V. G. Shadurskiy [i dr.]. — Minsk : Tessey, 2008. — P. 203–205.

7. *Наталевіч, В. Г.* Руска-беларуская інтэрферэнцыя ў практыцы навучання беларускай мове / В. Г. Наталевіч, М. У. Юнаш // Межкультурная камунікацыя і прафесійна-арыентаванае навучанне інастранным мовам: матэрыялы II Міждунар. навуц. конф., посвящ. 87-летію адукацыі Беларус. гос. ун-та, Мінск, 30 окт. 2008 г. / Беларус. гос. ун-т ; редкол. В. Г. Шадурыскі [і др.]. — Мінск : Тэсей, 2008. — С. 99–101.

Natalevich, V. G. Ruska-belaruskaya interferentsiya u praktyitsyi navuchannyya belaruskay move [The Russian-Belarusian interference in the practice of teaching the Russian language] / V. G. Natalevich, M. U. Yunash // Mezhekulturnaya kommunikatsiya i professionalno-orientirovannoe obuchenie inostrannym yazyikam: materialy II Mezhdunar. nauch. konf., posvyasch. 87-letiyu obrazovaniya Belorus. gos. un-ta, Minsk, 30 okt. 2008 g. / Belorus. gos. un-t ; redkol. V. G. Shadurskiy [i dr.]. — Minsk : Tessey, 2008. — P. 99–101.

8. *Антанюк, Л. А.* Беларуская мова: прафесійная лексіка : курс лекцый / Л. А. Антанюк, Б. А. Плотнікаў. — Выд. 3-е. — Мінск : Акад. кіравання пры Прэзідэнце Рэсп. Беларусь, 2005. — 240 с.

Antanyuk, L. A. Belaruskaya mova: prafesiynaya leksika : [The Belarusian language: the professional lexics] / L. A. Antanyuk, B. A. Plotnikaŭ. — Vyd. 3-e. — Minsk : Akad. kiravannyya pry Prezidentse Resp. Belarus, 2005. — 240 p.

OLGA NATALEVICH

**MODELING STUDENT'S BILINGUAL
DICTIONARY OF ECONOMICS**

Author affiliation. *Olga NATALEVICH* (natalevich_olga@mail.ru), *Belarusian State Economic University (Minsk, Belarus).*

Abstract. The author develops and describes a parametric model of the Russian-Belarusian dictionary of economic terms. When creating the model due attention is paid to developing well-grounded principles of selecting specialist lexis. Thematic principle, normative principle and principle of teaching and methodological viability are singled out. The author identifies the framework of the macro and microstructure of a bilingual terminological dictionary.

Keywords: terminography; dictionary function; principles of term selection; dictionary model.

UDC 81'374

*Статья поступила
в редакцию 15.02. 2016 г.*

**ИЗДАТЕЛЬСКИЙ ЦЕНТР БГЭУ
представляет**

Международная экономика : учеб.-метод. пособие / А. А. Праневич и [др.] ; под ред. А. А. Праневич, О. В. Старовойтовой. — Минск : БГЭУ, 2015. — 214 с.

В данном издании раскрывается структура международной экономики, анализируются ее современные тенденции, рассматриваются теоретические основы и теории международной торговли, характеризуется мировой рынок товаров, услуг, объектов интеллектуальной собственности. Особое внимание уделяется национальному и международному регулированию торговли, международному движению факторов производства (капитала и трудовых ресурсов), а также вопросам международной экономической интеграции. Рассматриваются особенности валютного рынка, основные системы обменных валютных курсов, факторы, влияющие на валютные курсы, приводятся принципы построения макроэкономической политики в условиях открытой экономики. Излагаются вопросы регулирования платежного баланса.

Для студентов высших учебных заведений, обучающихся по экономическим специальностям (кроме ФМЭО), преподавателей, аспирантов и специалистов по международной экономике и внешнеэкономическим связям.

References

1. *Гринеv, С. В.* Основы лексикографического описания терминосистем : дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.04 / С. В. Гринеv. — М., 1990. — 318 л.
Grinev, S. V. Osnovy leksikograficheskogo opisaniya terminosistem [The basis of the lexicographic description of terminological systems] : dis. ... d-ra filol. nauk : 10.02.04 / S. V. Grinev. — М., 1990. — 318 l.
2. *Праконіна, В. У.* Беларускія слоўнікі эканамічнай тэрміналогіі: гісторыя і класіфікацыя / В. У. Праконіна // Роднае слова. — 2013. — № 11. — С. 43—45.
Prakonina, V. U. Belaruskiya slouniki ekanamichnay terminalogii: gistoryiya i klasifikatsiya [Belarusian dictionaries of economic terminology: history and classification] / V. U. Prakonina // Rodnae slova. — 2013. — N 11. — P. 43—45.
3. *Табанкова, В. Д.* Функциональная модель переводного специального словаря / В. Д. Табанкова, М. А. Ковязина // Вестн. Тюмен. гос. ун-та. — 2006. — № 4. — С. 158—165.
Tabankova, V. D. Funktsionalnaya model perevodnogo spetsialnogo slovarya [The functional model of transferable special dictionary] / V. D. Tabankova, M. A. Kovyazina // Vestn. Tyumen. gos. un-ta. — 2006. — N 4. — P. 158—165.
4. *Гринёв-Гринеvич, С. В.* Введение в терминографию: Как просто и легко составить словарь : учеб. пособие / С. В. Гринёв-Гринеvич. — 3-е изд., испр. и доп. — М., ЛИБРОКОМ, 2009. — 224 с.
Grinyov-Grinevich, S. V. Vvedenie v terminografiyu: Kak prosto i legko sostavit slovar [Introduction to terminography: How easy it is to complete a dictionary] : ucheb. posobie / S. V. Grinyov-Grinevich. — 3-e izd., ispr. i dop. — М., ЛИБРОКОМ, 2009. — 224 p.
5. *Дубчинский, В. В.* Лексикография русского языка : учеб. пособие / В. В. Дубчинский. — М. : Наука : Флинта, 2008. — 432 с.
Dubchinskiy, V. V. Leksikografiya russkogo yazyika [The lexicography of the Russian language] : ucheb. posobie / V. V. Dubchinskiy. — М. : Nauka : Flinta, 2008. — 432 p.
6. *Наталевіч, В. Г.* Вучэбны руска-беларускі слоўнік эканамічнай тэрміналогіі (падставы стварэння і роля ў працэсе навучання) / В. Г. Наталевіч // Межкультурная коммуникация и профессионально-ориентированное обучение иностранным языкам: материалы II Междунар. науч. конф., посвящ. 87-летию образования Белорус. гос. ун-та, Минск, 30 окт. 2008 г. / Белорус. гос. ун-т ; редкол. В. Г. Шадурский [и др.]. — Минск : Тесей, 2008. — С. 203—205.
Natalevich, V. G. Vuchebnyi ruska-belaruski slounik ekanamichnay terminalogii (padstavvi stvarenniya i rolya u pratse navuchannya) [The teaching Russian-Belarusian dictionary of economic terminology (the basics of creating and the role in the teaching process)] / V. G. Natalevich // Mezhkulturnaya kommunikatsiya i professionalno-orientirovannoe obuchenie inostrannym yazyikam: materialy II Mezhdunar. nauch. konf., posvyasch. 87-letiyu obrazovaniya Belorus. gos. un-ta, Minsk, 30 okt. 2008 g. / Belorus. gos. un-t ; redkol. V. G. Shadurskiy [i dr.]. — Minsk : Tessey, 2008. — P. 203—205.
7. *Наталевіч, В. Г.* Руска-беларуская інтэрферэнцыя ў практыцы навучання беларускай мове / В. Г. Наталевіч, М. У. Юнаш // Межкультурная коммуникация и профессионально-ориентированное обучение иностранным языкам: материалы II Междунар. науч. конф., посвящ. 87-летию образования Белорус. гос. ун-та, Минск, 30 окт. 2008 г. / Белорус. гос. ун-т ; редкол. В. Г. Шадурский [и др.]. — Минск : Тесей, 2008. — С. 99—101.
Natalevich, V. G. Ruska-belaruskaya interferentsiya u praktyitsyi navuchannya belaruskay move [The Russian-Belarusian interference in the practice of teaching the Russian language] / V. G. Natalevich, M. U. Yunash // Mezhkulturnaya kommunikatsiya i professionalno-orientirovannoe obuchenie inostrannym yazyikam: materialy II Mezhdunar. nauch. konf., posvyasch. 87-letiyu obrazovaniya Belorus. gos. un-ta, Minsk, 30 okt. 2008 g. / Belorus. gos. un-t ; redkol. V. G. Shadurskiy [i dr.]. — Minsk : Tessey, 2008. — P. 99—101.
8. *Антанюк, Л. А.* Беларуская мова: прафесійная лексіка : курс лекцый / Л. А. Антанюк, Б. А. Плотнікаў. — Выд. 3-е. — Мінск : Акад. кіравання пры Прэзідэнце Рэсп. Беларусь, 2005. — 240 с.
Antanyuk, L. A. Belaruskaya mova: profesiynaya leksika : [The Belarusian language: the professional lexics] / L. A. Antanyuk, B. A. Plotnikaў. — Vyd. 3-e. — Minsk : Akad. kiravannya pry Prezidentse Resp. Belarus, 2005. — 240 p.